

GYÖNGY KINGA¹**A csecsemő- és kisgyermeknevelő alapképzési szak képzési és kimeneti követelményei egy országos vizsgálat fényében**

2011-ben országos feltáró vizsgálatot folytattunk a kisgyermeknevelő szakmai jellemzőkről. Az akkor dolgozó kisgyermeknevelő populáció 13,9%-ától (N=920) kaptunk válaszokat. A nyílt kérdésekre adott írásos válaszok tartalomelemzését a szöveg digitalizálása után Maxdictio bővítménnyel rendelkező MAXQDA12 (VERBI GmbH) számítógépes szoftver segítségével végeztük el. Írásunkban az így kirajzolódó szakmai képet vetjük össze a 18/2016. (VIII. 5.) EMMI rendeletben szereplő, képzési és kimeneti követelményekben leírt tudással, képességekkel, attitűddel, autonómiával.

1. Bevezetés

A pedagógusok ideális tulajdonságairól szóló kutatások hosszú múltra nyúlnak vissza. Különböznek egymástól ezek a vizsgálatok abban a tekintetben, hogy kit kérdeznek: szülőket (Nyitrai & Kontra, 2015), gyermekeket (Járai, 2015), pedagógusképzésben levő hallgatókat (N. Kollár, 2011), vagy magukat a pedagógusokat (N. Kollár, 2008), közülük is mely életkorú gyermekekkel dolgozókat. Legszámosabbak a tanárokról szóló vizsgálatok, és ahogy a gyermekek életkora csökken, úgy csökken a pedagógusaikról szóló kutatások száma. Jelen vizsgálatunkat kisgyermeknevelő célcsoporttal vettük fel – ez a magyarországi pedagógiai kutatások teréből eddig egy kimaradó célcsoport volt, a pedagógusi pályára 2009-ben becsatlakozó képzési szakról van szó.

A vizsgálatok módszertanukban is különbözőek. A kérdőíves vizsgálatok tulajdonság- vagy készséglisták megítélését kéri a válaszadóktól (N. Kollár, 2008; N. Kollár, 2011; Nagy, 2008; Nyitrai & Kontra, 2015). Léteznek nyílt lekérdezést alkalmazó vizsgálatok is, melyek a megfelelési igényt jobban képesek kiküszöbölni kész válaszokat felkínáló kérdőíveknél (Taskó, et al., 2016; Járai, 2015). A megfigyelést alkalmazó vizsgálatok a tulajdonságok megkérdezése helyett a gyermekekkel való interakciók megfigyelése révén írják le a gyermekek fejlődését leginkább támogató pedagógusi jellemzőket (Clarke-Stewart & Allhusen, 2005). A kutatói energiaráfordítás optimalizálása mellett a legszélesebb körű lekérdezés lehetőségét az írásos

¹ doktorjelölt, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Pedagógiai és Pszichológiai Kar, Pszichológiai Doktori Iskola; tanársegéd, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Tanító- és Óvóképző Kar, Neveléstudományi Tanszék, kingagyongy@gmail.com

kérdőívezés szolgáltatta; a megfelelési kényszer kiiktatására nyílt végű kérdéseket tettünk fel kérdőívünkben.

Az ideális pedagógus-jellemzőkről szóló kutatásokból származó információk használhatósága többértű. Egyrészt hozzájárulnak egy általános szakmai ideál leírásához, mely felé a szakma gyakorlói vagy a képzésben levők törekednek. Másrészt a szakmai elvárásokat is tükrözhetik, melynek a szakma művelőinek meg kell felelniük, és a minőségbiztosítás szempontjainak megalkotásában is támpontot jelenthetnek. Harmadrészt bizonyos csoportosító változók mentén különböző pedagóguscsoportok összehasonlíthatók (Nagy, 2008). Negyedrészt, korrelációs vizsgálatok esetén pedagógusok személyiségdimenzióival együtt járó változók is vizsgálhatók, pl. pályamotiváció, pályaelhagyás (Paksi, et al., 2015). Végül, a longitudinális dizájnt alkalmazó kontrollált megfigyeléses vizsgálatok bizonyító erejűek a pedagógus-jellemzők gyermekekre gyakorolt rövid és hosszú távú hatásainak tekintetében is (pl. NICHD vizsgálat, idézi Clarke-Stewart & Allhusen, 2005). E jelen vizsgálat a felsőoktatásban használt képzési és kimeneti követelmények implikálásához szolgáltatt támpontot.

2. A csecsemő- és kisgyermeknevelő alapképzési szak képzési és kimeneti követelményei

Az Európai Képesítési Keretrendszerhez (EKKR) való 2008-as csatlakozást követően² került kidolgozásra a Magyar Képesítési Keretrendszer (MKKR, korábbi nevén Országos Képesítési Keretrendszer), mely lehetővé teszi az Európai Felsőoktatási Térségen belüli mobilitást.

E keretrendszer adott képzési területeken képzési szinteket különböztet meg. A képesítési keretrendszer kimenetorientált, rögzíti adott képzési fokozatra jellemző képzési és kimeneti követelményeket (KKK) (Derényi & Vámos, 2015). Ezeket az 18/2016. (VIII. 5.) EMMI rendelet³ tartalmazza az egyes képesítések tekintetében.

2.1. A képzési és kimeneti követelmények megalkotása

A Magyar Rektori Konferencia és az EMMI támogatásával, vezetésével 2015. év során szakértői munkacsoportok írták meg a képzési és kimeneti követelményeket (képzési szakonként,

² A Kormány 2009./2008. (VI. 6.) Korm. határozata az Európai Képesítési Keretrendszerhez való csatlakozásról és az Országos Képesítési Keretrendszer létrehozásáról

³ 18/2016. (VIII. 5.) EMMI rendelet a felsőoktatási szakképzések, az alap- és mesterképzések képzési és kimeneti követelményeiről, valamint a tanári felkészítés közös követelményeiről és az egyes tanárszakok képzési és kimeneti követelményeiről szóló 8/2013. (I. 30.) EMMI rendelet módosításáról

adott fokozatokon). Ezt a munkát fejlesztéstámogató szakemberek kísérték, egy első KKK tervezet elkészítését konzultáció követte, majd egy átdolgozási munkafolyamat is lezajlott (Derényi & Vámos, 2015).

A képzési és kimeneti követelmények négy kategóriát használnak: tudás, képesség, attitűd, valamint az autonómia és felelősségvállalás.

2.2. A csecsemő- és kisgyermeknevelő alapképzési szak képzési és kimeneti követelményeinek felépítése

A csecsemő- és kisgyermeknevelő alapképzési szak képzési és kimeneti követelményeit olvasva feltűnnek a tudás, képességek, attitűdök leírása közben az ezeket szervező témakörök, melyeket az 1. táblázat foglal össze (a számok a KKK bekezdéseinek sorszámait jelölik).

	Tudás	Képesség	Attitűd
Olyan megfogalmazás, mely holisztikusan próbálja az egész szakma feladatait megragadni	1	1	
Társadalom, kultúra	2	2	7
A gyermek tanulása, pedagógiai tervezés	3, 8	3	6?
Bölcsőde mint intézmény	4	(3)	10, 11
A gyermek testi jólléte, gondozása	5	5, 7	2, 6?
A fejlődés követése és támogatása	6, 7	4, 6	1
Játék	8, 9	8	3
Művészeti nevelés	10	9	4, 5
Család	11, 12	10	9
Tanácsadás	13	11	8

1. táblázat. A csecsemő- és kisgyermeknevelő alapképzési szak képzési és kimeneti követelményeiben (18/2016. (VIII. 5.) EMMI rendelet) megjelenő tartalmak a bekezdések sorszáma szerint

Jelölések: () – másodlagosan besorolható, ? – nem egyértelmű a besorolás

Az 1. táblázatból látható, hogy e témakörök mindegyikéhez rendelték a KKK megalkotói tudást, képességeket és attitűdöket. Ezeket a tartalmakat az intézményi képzési programokban minimálisan meg kell jeleníteni (Magyar Rektori Konferencia, 2015).

3. Országos vizsgálat a kisgyermeknevelői tulajdonságokról

3.1. Minta

2011 februárjában a nyilvános e-mail címmel rendelkező magyarországi bölcsődék vezetői kapták meg a vizsgálatról szóló tájékoztatót és a kérdőívet, melyet a bölcsődéjükben dolgozó kisgyermeknevelők felé továbbítottak (a vizsgálatban használt bölcsődei adatbázis elérhetősége: Gyöngy, 2014, pp. 127–151). Az akkor dolgozó kisgyermeknevelő populáció 13,9%-ától (N = 920) érkezett válasz a kérdőívekre. A kérdőívek az ország összes régiójából érkeztek, mindazonáltal a minta nem reprezentatív.

3.2. Módszer

A kérdőív három részből állt: az első rész általános kérdéseket tartalmazott a neveléssel kapcsolatban, a második rész a művészeti nevelés gyakorlatáról szólt, a harmadik rész pedig a kiértékelést segítő demográfiai adatokra kérdezett rá. Jelen publikáció a kérdőív első részében található kérdések közül azokat taglalja, melyek a szakmai énképpel kapcsolatosak:

- (1) Bizonyára találkozott már egy vagy több olyan kollégával, akit Ön példaértékűnek tart.
Kérem, írja le a tapasztalatai szerint leginkább példaértékű gondozó(nő)t pár szóban!
- (2) Ha Ön egy bölcsődét vezetne, mi alapján választaná ki a gondozónőket?
- (3) Mik az Ön erősségei gondozónőként?

Az első kérdés az ideálisnak tartott kisgyermeknevelői tulajdonságokra kérdez rá, a második a kiválasztás pillanatában fontos szakmai attribútumokra, a harmadik pedig a szakmai énkép pozitívumaira. Végeredményben hasonló szempontból szándékoztunk rákérdezni ugyanarra a szakmai képre.

3.3. Vizsgálati kérdések

Három vizsgálati kérdést fogalmaztunk meg:

- (1) Feltáró vizsgálatunk elsődleges kérdése az volt, hogy a dolgozó kisgyermeknevelők milyen szakmai jellemzőket írnak le. Reméltük, hogy egyszerű tulajdonságlistáknál részletesebb válaszokat nyerünk a nyílt kérdések révén.
- (2) Feltételeztük, hogy a három kérdésre hasonló válaszokat adnak a kisgyermeknevelők, mind kvalitatív szempontból, tartalmilag, mind kvantitatív szempontból, a gyakoriságokat tekintve.

- (3) Le kívántuk írni a feltáró vizsgálatban jelentkező tartalmak (szakmai jellemzők) fontossági sorrendjét az egymáshoz képesti említési arányok segítségével.

3.4. Elemzés mikéntje

A nagyszámú kérdőív miatt a kézi feldolgozású tartalomelemzés megbízhatatlannak bizonyult. Maxdictio bővítménnyel rendelkező MAXQDA12 (VERBI GbmH) szoftver segítségével történt a tartalomelemzés.

Kérdésenként összeállítottunk a szoftverrel egy-egy szólistát (szótárt) a kérdésekre adott válaszokból. Ez a szótár tartalmazta az összes szóalakat, melyet a válaszadók használtak. A szólisták gyakoriság, illetve betűrend szerinti sorrendbe is rendezhetők.

A három szólistát kódokba szerveztük a szinonimák összevonásával. A kódokra automatizált kódutasítást írtunk. A MAXQDA a kódolás folyamatában lehetővé teszi a találatok ellenőrzését a szöveggörnyezet alapján. Ennek segítségével a kódutasítás finomítható, például az „ápolat külső” kapcsán a „külső” szó „külső megfigyelő”, illetve „külső tényező” szókapcsolatban más jelentést hordoz, ezeket az automatizált kódutasításban ki lehet zárni a kódolandó tételek közül.

A kód megjelenését vagy nem megjelenését rögzítettük, azaz kérdésenként és kódonként maximum egy kód születhetett. A lekódolt tételek azonos hosszúságúak voltak, azaz bekezdésenként történt a kódolás. Ha szót vagy mondatot kódoltattunk volna, lehetségessé vált volna, hogy személyenként egynél magasabb kódértékek is szülessenek kérdésenként, ha a személy hosszabban fejtette ki válaszát.

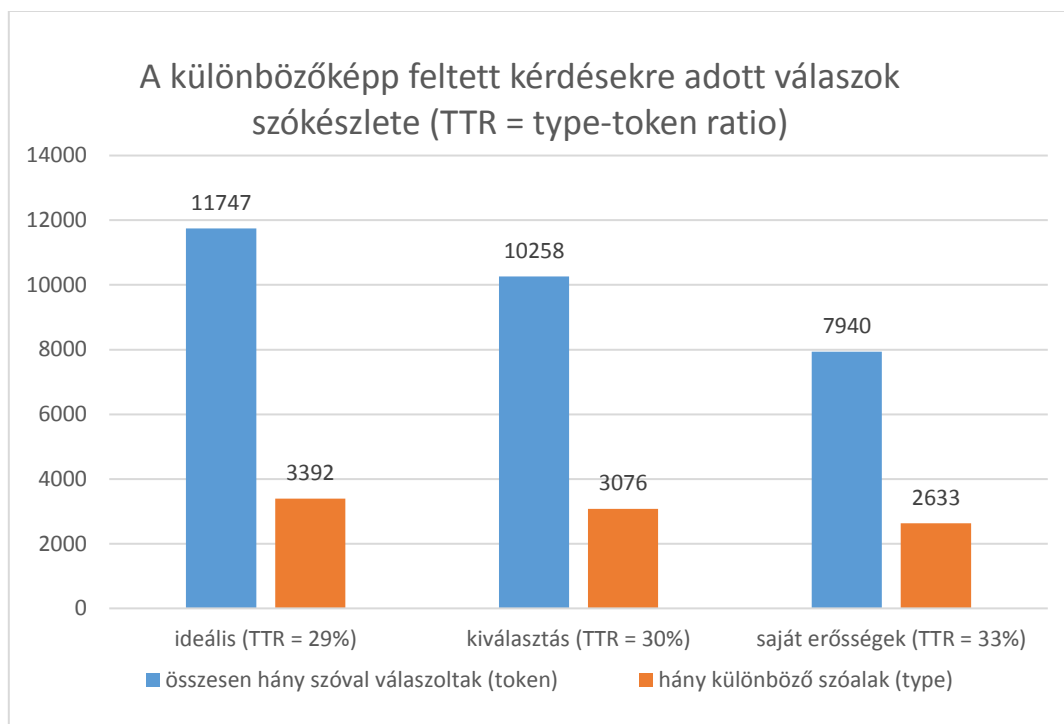
A lekódolt tételek a MAXQDA szoftverrel ellenőrizhetők és visszakereshetők kódolás után is. Az ellenőrzésre a kódolást követően egy hónappal később került sor.

3.5. Jel-alak arány (type-token ratio TTR) szerinti elemzés

A három különbözőképp feltett kérdésre született válaszokat összehasonlítottuk a tekintetben, hogy összesen hány szóval válaszolnak a személyek (token), és ebben hányféle különböző szóalak fordul elő (type). E kettő aránya azt mutatja meg, mennyire választékosan fejezik ki magukat.

Az 1. ábrán látható, hogy az ideális kisgyermeknevelő tulajdonságairól a legkönnyebb beszélni a válaszadók számára. Ezzel szemben a saját erősségekről kevesebb szóval beszélnek, de tartalmát tekintve nagyobb variabilitással. Kvalitatívan a tartalmakat tekintve ez azt jelenti,

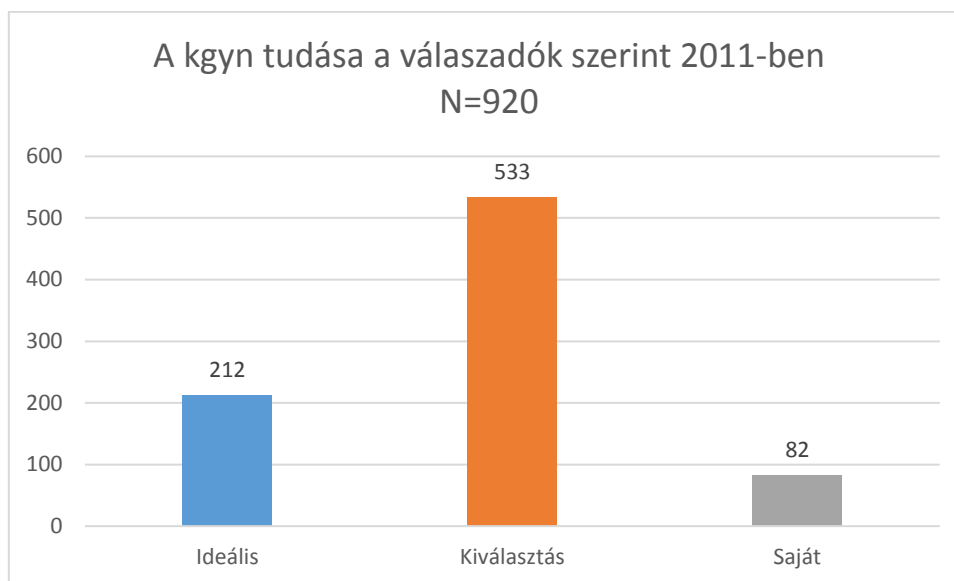
hogy nagyobb a valószínűsége annak, hogy a válaszadó saját magáról szólva konkretizálja állítását pl. „*a mese fontos*” helyett azt írja „*szoktam elalvás előtt saját szavaimmal mesélni a gyerekeknek*”.

1. ábra. Az ideális kisgyermeknevelői jellemzőkről, a kiválasztás pillanatában fontos tulajdonságokról és a saját erősségekről szóló kérdésekre adott válaszok szókészlete és jelalak aránya. A gyakoriságok keresztábrájának Chi-négyzet próbája alapján ezek szignifikánsan eltérnek egymástól ($p < 0,001$).

3.6. Az eredmények a KKK kompetenciaterületei szerint szervezve: 1. Tudás

A tudás tekintetében a válaszadók kevésbé konkretizálták a tudás formáját, általánosságban említették a szakmai tudást, ismereteket, szakértelmet, szakmai felkészültséget, végzettséget, intelligenciát. Az 2. ábrán látható, hogy a kiválasztás tekintetében a szaktudásnak kiemelt jelentősége van: a diploma megléte feltétele a felvételnek.

2. ábra. A kisgyermeknevelők tudása a válaszadók szerint az ideális kisgyermeknevelői jellemzők, a kiválasztás pillanatában fontos tulajdonságok és a saját erősségek tekintetében

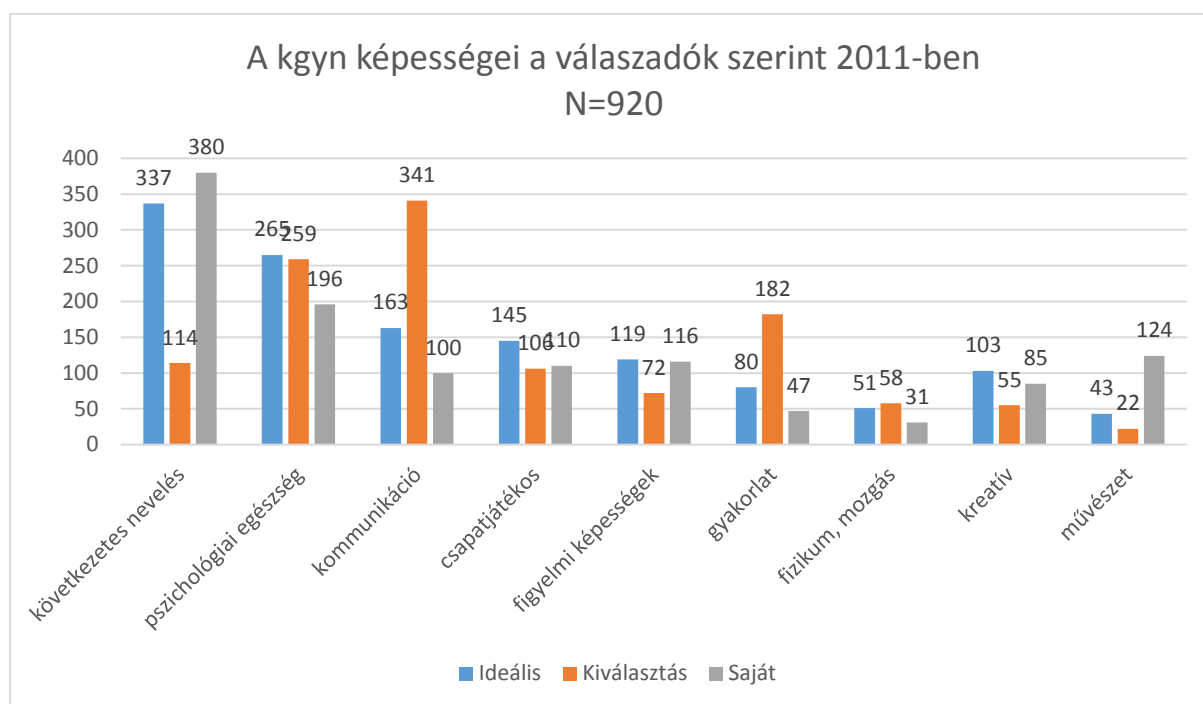
Ha másképp kérdeztük a válaszadókat, akkor nagyobb arányban neveztek meg konkrét tanulási tartalmakat. *A kisgyermeknevelő képzésben Ön szerint milyen téren kell a pszichológusoknak felkészítenie a hallgatókat?* – erre a kérdésre válaszul az alábbi tartalmakat kapjuk: fejlődéslélektan (mozgás, manipuláció, érzelmek, kogníció fejlődése), játék pszichológiája, nevelési nehézségek, normatív fejlődéstől való eltérések, személyiség-lélektan, általános pszichológia, személyiségtréning, esettanulmányok, családszociológia, pedagógia. E felsorolásban vannak olyan tételek is (a családszociológia és a pedagógia), melyeket nem pszichológus végzettségű oktató tanítana a felsőoktatásban. A családszociológia említési aránya elenyésző, emiatt feltételezhető, hogy tévedésről lehet szó, esetleg a válaszadók a családszociológiát a családokkal való kapcsolattartás szinonimájaként használták. A pedagógia említési aránya ugyancsak elenyésző, itt az említések a pedagógiai helyzetek pszichológiai szempontból való elemzésének szükségességét emelik ki.

3.7. Az eredmények a KKK kompetenciaterületei szerint szervezve: 2. Képességek

A képességek tekintetében a válaszok sokrétűek voltak. A 3. ábrán szereplő kódok magyarázata:

- Következetes nevelés. A gyermekek irányában tanúsított következetes és határozott nevelői magatartás, nevelési kérdésekben jó helyzetfelismerő képesség és a gyermekek konfliktusainak megoldási képessége.

- Pszichológiai egészség. Olyan pszichés beállítódás, mely hozzájárul az egyén pszichés egészségéhez, jóllétéhez: pozitivitás, derű (depresszió ellentéte), nyugodtság, kiegyensúlyozottság feszültségtűrés, önismeret és emberismeret, humor.
- Kommunikáció. A kisgyermeknevelő általános kommunikációs készsége (akár felnőttek, akár gyermekek irányában), azon belül beszéde, kiejtése, fogalmazási készsége, szókincse, valamint a kommunikáció nonverbális elemei: gesztusai, mimikája, hangereje.
- Csapatjátékos. A team-munkához szükséges készségek: munkatársakkal való együttműködés, alkalmazkodás, kompromisszumkészség, beilleszkedés a teambe, kollegialitás.
- Figyelmi készségek. A kisgyermekcsoportos neveléséhez szükséges figyelemirányítási készség: a csoport átlátásának képessége, folyamatos figyelem, a gyermekek számontartása.
- Gyakorlat. Gyakorlati tapasztalat, munkatapasztalat, hatékony munkaszervezési készségek.
- Fizikum, mozgás. Egyrészt fizikai állóképesség, testi, érzékszervi egészség, teherbírás, másrészt a mozdulatok finomsága, lágysága. Elenyésző számban, de megjelenik a „nem dohányzik” tartalom is.
- Kreatív: kreativitás, ötletesség. Mivel a válaszokban a kreativitás általában nincs bővebben kifejtve, ezért kérdés, hogy a kreativitás alatt csupán kezűgyességet, ötletes dolgok készítését értik-e vagy a kreativitást a pszichológiai értelemben használják, akár nevelési helyzetekben való kreatív helyzetmegoldásokra.
- Művészet: ének-zene, hangszerjáték, rajz, kezűgyesség, mondóka, mese, vers ismerete és használata a gyermekek közt.

3. ábra. A kisgyermeknevelő képességei a válaszadók szerint az ideális kisgyermeknevelői jellemzők, a kiválasztás pillanatában fontos tulajdonságok és a saját erősségek tekintetében

A kisgyermeknevelői képességek tekintetében is megfigyelhető az a tendencia, hogy a kiválasztás pillanatában mások a kiemelkedő jellemzők, mint a munka során. Látható, hogy a kiválasztás tekintetében a kiválasztás módszerei behatárolják a fontosnak tartott képességterületek mérhetőségét: pl. egy interjú alatt jól mérhetők a jelentkező kommunikációs képességei, azonban a nevelési módszerei kevésbé tesztelhetők – legfeljebb nevelési nézetek ellenőrizhetők. A megosztott figyelem képessége is kevésbé látható egy interjú alatt.

A gyakorlati jártasság, begyakorlottság, munkaszervezési fogások ismerete a kiválasztáskor elvárt dolognak tűnik, melyet azonban saját gyakorlatuk tekintetében nem sokan említettek, annak ellenére, hogy a minta kb. kétharmada 10 évnél több munkatapasztalattal rendelkezett; ez a kiválasztás pillanatában minimumkövetelménynek tűnik.

A háromféleképp feltett kérdésre hasonló gyakoriságokat kaptunk a pszichológiai egészség, a csapatjátékos és a fizikum/mozgás kódok tekintetében.

A művészeti képességek tekintetében érdekes, hogy míg a kiválasztáskor ez a terület csak keveseknek jut eszébe, saját munkájuk tekintetében már jóval többen fontosnak tartják megemlíteni.

3.8. Az eredmények a KKK kompetenciaterületei szerint szervezve: 3. Attitűdök

Az attitűdök tekintetében a képességekhez hasonlóan több különböző tartalom merült fel (4. ábra):

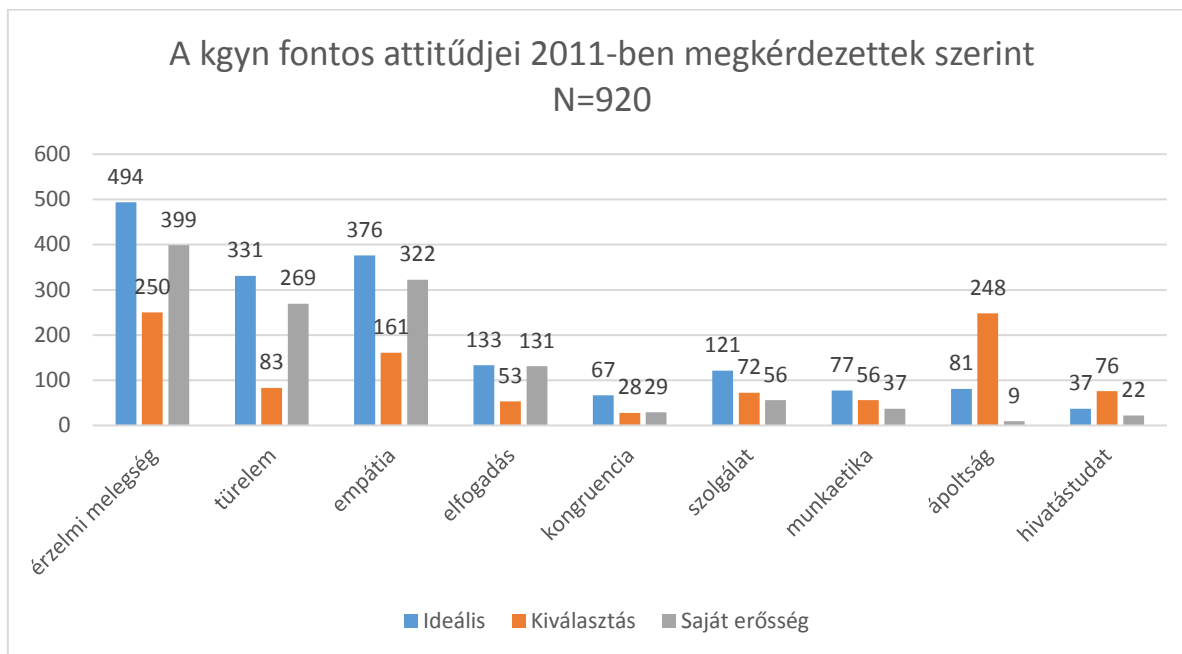
- A gyermekhez érzelmileg meleg viszonyulás: a gyermek irányában szeretetteli, bizalomgerjesztő, mosolygós a kisgyermeknevelő, gondolkodásában gyermekközpontú.
- Türellem: a kisgyermeknevelő a gyermek irányában türelmes, kivárja a gyermek választát, és kitart az érzelmileg meleg viszonyulásában.
- Empátia: elsősorban a gyermekkel empatikus a kisgyermeknevelő, miközben felnőttek iránt is képes empátiára.
- Elfogadás: elsősorban a gyermekek felé feltétel nélküli elfogadással van, másrészt a gyermekek családjai iránt is toleráns, nem diszkriminatív.
- Kongruencia: hiteles, szavahihető, őszinte, de alapvetően nem a gyermekek irányában. A gyermekek irányában a saját problémák otthon hagyása, a gyermekek ezektől való megkímélése a vezető elv. A gyermekek irányában mutatott kongruencia a példamutatásban nyilvánul meg, amit a gyermekektől elvár, azt ő maga is megteszi.
- Szolgálat: alázatos, segítőkész, altruista – akár a gyermekek, akár a családok, akár a munkatársak irányában.
- Munkaetika: munkafegyelem, kötelességtudat, kiszámíthatóság, lelkiismeretesség, megbízhatóság, becsületesség, rendszeretet, etikus magatartás.
- Ápoltság: megjelenésére adó, tiszta, ápolt.
- Hivatástudat: elhivatottság, elkötelezettség, hivatástudat, szakmaszeretet.

A három különböző kérdésre adott válaszok szerint a gyermekek és családjaik, szüleik iránt megnyilvánuló viszonyulások a mindennapokban nagyobb hangsúlyt kapnak, mint a kiválasztás során.

A *türellem* kód azért került az attitűdökhöz, mert a gyermeki sajátosságok iránti elfogadó attitűd tükröződik a türelmes viselkedésben, amennyiben a kisgyermeknevelő képes kivárni a gyermek próbálkozásait, illetve kitart az érzelmileg meleg viszonyulásában.

Noha a megjelenés nem tartozik általában az attitűdökhöz, azért kerül mégis ide, mert a külsőben tükröződik a személy szakmai szereppel való azonosulása. Az ápoltság, tisztaság, igényes külső kiválasztáskor való meglepő gyakori említése kérdéseket vet fel. Feltételezhető, hogy a jelentkezőkkel szembeni minimumkövetelményről van szó, mivel a válaszadók saját magukkal kapcsolatban alig említik a témakört. Ugyanakkor – mivel az ideális kisgyermeknevelő tulajdonságai közt is megjelenik ez a tartalom – kérdés, hogy a szakmai szereppel való

azonosulásról szól-e a külsővel kapcsolatos elvárás (pl. egy kisgyermeknevelő nem hord műkörmöt, mivel ez a napi munkájában akadályozza), vagy a bölcsőde egykori, egészségügyi rendszerbe való beágyazottságával magyarázható általános tisztasági elvárásról van-e szó.

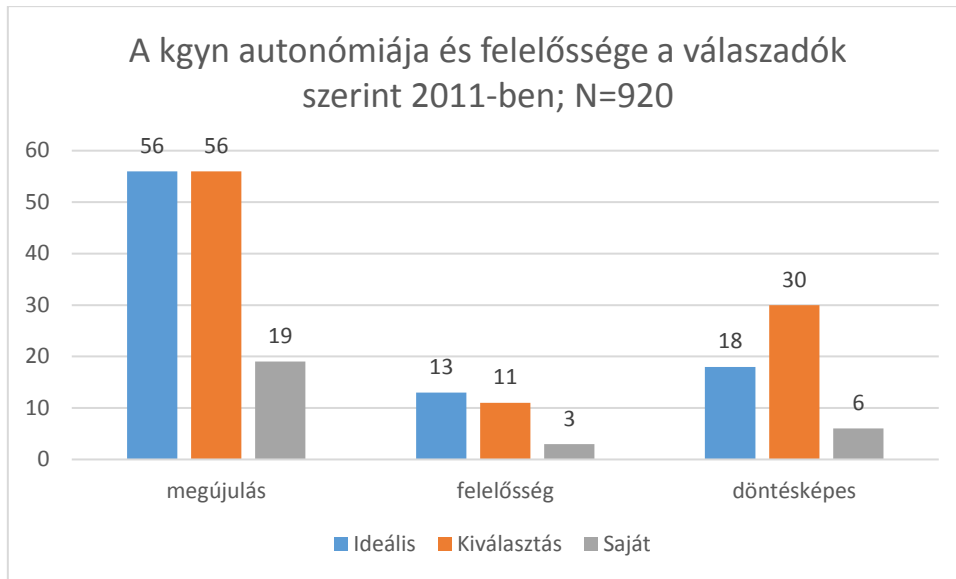

4. ábra. A kisgyermeknevelő attitűdjei a válaszadók szerint az ideális kisgyermeknevelői jellemzők, a kiválasztás pillanatában fontos tulajdonságok és a saját erősségek tekintetében

3.9. Az eredmények a KKK kompetencterületei szerint szervezve: 4. Autonómia és felelősség
Az autonómia és felelősség témakörébe eső válaszok (5. ábra) elenyésző mértékben jelennek meg:

- Megújulás: megújulásra való képesség, fogékonyság új ötletekre.
- Felelősség: Felelősségtudat, és -vállalás, veszélyhelyzetek felmérése.
- Döntésképes: önállóság a döntésben, talpraesettség.

Megjelenik a válaszokban az újdonságok irányában történő nyitás. Érdekes módon a felelősségvállalás és a döntésképeség a válaszadók csak mintegy 1–2%-ának jutott eszébe. Ide sorolható lett volna a kisgyermeknevelők igénye a szupervízióra, amely más kérdésre válaszul jelentkezett (*Milyen téren venné szívesen pszichológus segítségét a munkájában?*).

5. ábra. A kisgyermeknevelő autonómiája és felelőssége a válaszadók szerint az ideális kisgyermeknevelői jellemzők, a kiválasztás pillanatában fontos tulajdonságok és a saját erősségek tekintetében

3.10. Eredmények összegzése, diszkussziója a kutatási kérdések tekintetében

A vizsgálati kérdések tekintetében az alábbiakat mondhatjuk:

- (1) Sikerült a dolgozó kisgyermeknevelők számára fontos tulajdonságok leírása. Ezek a leírások (ld. kódismertetések) tartalmazták a „célcsoportot”, azonban az írásos kérdőíveknek korlátja, hogy a válaszadók tömören írják le gondolataikat, azaz sok esetben nem mutatott túl tulajdonságlistán a nyílt végű lekérdezés.
- (2) Feltételeztük, hogy a három kérdésre hasonló válaszokat adnak a kisgyermeknevelők, mind kvalitatív szempontból, tartalmilag, mind kvantitatív szempontból, a gyakoriságokat tekintve. Kvalitatív tartalmi szempontból a három kérdésre hasonló válaszokat adtak a kisgyermeknevelők (azonos kódutasítást használtunk mindhárom kérdés esetében). Kvantitatív szempontból azonban voltak eltérések a válaszok eloszlásai közt csoportszinten. Az ideális kisgyermeknevelő-kép és a saját erősségek tekintetében még csak-csak mutatnak hasonlóságokat az eloszlások, a kiválasztás azonban már nagyon különböző képet mutat. Ennek magyarázata az lehet, hogy a kiválasztás pillanata a gyakorlati munkával nincs összhangban, hiszen a kiválasztás felvételi interjú (is) feltételez.
- (3) Le kívántuk írni a feltáró vizsgálatban jelentkező tartalmak (szakmai jellemzők) fontossági sorrendjét az egymáshoz képesti említési arányok segítségével. Noha a kérdésenként adott válaszok nem átlagolhatók le egyszerűen, az mégis látszik, hogy a legnagyobb említési gyakoriságot kapó tételek az alábbiak voltak: *érzelmi melegség, empátia,*

következetes nevelés, pszichológiai egészség, türelem – melyeknek mind a gyermekekkel való viszonyban van jelentősége.

Külön ábrán szerepelt a két legnagyobb gyakorisággal említett jellemző: *a következetes nevelés és az érzelmi melegség a gyermekek irányában*. E kettő együtt az erőszakmentes irányításra utal, mely a kisgyermeknevelőtől határozott, de kedves nevelést vár el.

A felelősség és döntésképeség alacsony említési arányai – a team-munka fontosságát mellé téve – arra utalnak, hogy a kisgyermeknevelés inkább vár el közösen meghozott döntéseket, mintsem egyéni felelősségvállalást.

4. A csecsemő- és kisgyermeknevelő szak képzési és kimeneti követelményeinek összevetése az országos feltáró vizsgálat eredményeivel

Az országos vizsgálat fényében elmondható, hogy míg a KKK egy nagyon tudatos pedagógust vizionál, addig a gyakorló kisgyermeknevelők alapvetőbb minimumkövetelményeket írnak le. Szembetűnő, hogy a képzési és kimeneti követelmények nem szólnak a pedagógusjelölt pszichológiai terhelhetőségéről, fizikai állóképességéről, munkaetikájáról, ápoltságáról. A csapatmunkára való készségről csak áttételesen olvashatunk. Miközben a szakma minimumkövetelményeket fogalmaz meg, olyan elvárásokat is támaszt a képzés irányában, melynek az nem feltétlenül tud megfelelni – mivel például a mentális egészséggel vagy a fizikai állóképességgel kapcsolatban nincsen (vagy csak az egészségügyi alkalmassági vizsgálat keretében van) bemeneti szűrő. Ezekkel a felsőoktatási kurzusok keretében nehéz érdemben foglalkozni. Emiatt elgondolkodtató kérdés, hogy a felsőoktatás a szakma által fontosnak tartott minimumkövetelményeknek is megfelelni képes munkavállalókat képez-e, miközben jóval magasabb szintű képzési célokat tűz ki maga elé.

BIBLIOGRÁFIA

- Clarke-Stewart, A. & Allhusen, V. D. (2005). *What we know about childcare*. Cambridge (Massachusetts) és London (England): Harvard University Press.
- Derényi, A. & Vámos, Á. (2015). *A felsőoktatás képzési területeinek kimeneti leírása – ajánlások*. Budapest: Oktatási Hivatal. [online] <http://www.mrk.hu/wp-content/uploads/2015/06/Kimeneti-leirasok-BELIV-FUZET-NYOMDA.pdf> [2016.november 22.]
- Gyöngy, K. (2014). *A bölcsődei művészeti nevelés előzményei és jelen gyakorlata*. Budapest: ELTE – Eötvös. [online] http://www.eltereader.hu/media/2014/06/GyongyK_ABolcsodei_READER.pdf [2015. február 13.]
- Járai, K. (2015). *Az óvodapedagógusi szerep. Óvodások pedagógusképe, különös tekintettel a férfi és női óvodapedagógusok közötti különbségekre*. Budapest: ELTE – Eötvös Kiadó.
- Magyar Rektori Konferencia, (2015). *Ajánlás a KKK-k újrafogalmazásával kapcsolatos feladatok megoldására a KKK-k kidolgozását koordináló MRK szakbizottságok és a KKK-kat kidolgozó szakfelelősi munkacsoportok tagjai számára*. Hely nélkül: Kézirat. [online] <http://www.mrk.hu/wp-content/uploads/2015/06/Ajanlas-a-KKK-ujrairasahoz.docx> [2016. november 22.]
- N. Kollár, K. (2008). Pedagógusok pályaképe, a tanárképzéssel való elégedettségük és nehézségeik. *Pedagógusképzés*, 6. évf. 4. sz. pp. 7–34.
- N. Kollár, K. (2011). Tanárjelöltek pályaképe, képzéssel való elégedettségük és nehézségeik. *Pedagógusképzés*, 9. évf. 1–2. sz. pp. 5–29.
- Nagy, M. (2008). Tanári kompetenciák – Nemzetközi összehasonlítás. *Pedagógusképzés*, 6. évf. 3. sz. pp. 21–41.
- Nyitrai, Á. & Kontra, (2015). A bölcsőde és a család kapcsolata, egymásra hatása a nevelésben és a játékban. In: Nyitrai Á. (szerk.) *Kisgyermek nevelése a családban és a bölcsődében*. (pp. 91–116.) Kaposvár: Kaposvári Egyetem Pedagógiai Kar. [online] http://palyazatok.ke.hu/tartalom/csatolt/tamop/412B213/kiadvanyok/kisgyermek_nevelese_a_csaladban_es_a_bolcsodeben.pdf [2016. december 27.]
- Paksi, B., Veroszta, Zs.; Schmidt, A., Magi, A.; Vörös, A., Endrődi-Kovács, V. & Felvinczi, K. (2015). *Pedagógus – pálya – motiváció. Egy kutatás eredményei*. Budapest: Oktatási Hivatal.

Taskó, T. A., Héjja-Nagy, K. & Mester, D. (2016). Az önszabályozott tanulóvá válás segítése a pedagógusok szemszögéből. In: Zsolnai, A. & Kasik, L. (szerk.) *XVI. Országos Neveléstudományi Konferencia program és absztraktkötet.* (p. 95.) Szeged: MTA Pedagógiai Tudományos Bizottság, SZTE Neveléstudományi Intézet.

GYÖNGY, KINGA

TRAINING AND OUTCOME REQUIREMENTS FOR INFANT AND EARLY CHILDHOOD EDUCATION
BA COURSES IN LIGHT OF A HUNGARIAN NATIONAL SURVEY

In 2011, we conducted a nationwide survey exploring the ideal traits of early childhood educators. Overall, 13.9% (N=920) of all the educators filled out the survey. Content analysis was performed using the Maxdictio extension of the MAXQDA-12 (VERBI GmbH) package. The professional characteristics emerging from the survey are compared with the training and outcome requirements of infant and early childhood education courses, including necessary knowledge, skills, attitudes, and autonomy, described in order 18/2016 (VIII. 5.) of the Hungarian Ministry of Human Capacities (EMMI).

